

POSTANOWIENIE

25 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski

na posiedzeniu niejawnym 25 października 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa R. K.
przeciwko [X] spółce akcyjnej w W.
o zapłatę, ewentualnie o zapłatę,
na skutek skarg kasacyjnych obu stron
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 24 marca 2023 r., V ACa 324/22,

- 1. przyjmuje skargę kasacyjną powoda do rozpoznania;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank [X] S.A. w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 24 marca 2023 r., zaskarżając ten wyrok w części, wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne:

1) Czy w świetle art. 385¹ § 1 k.c. oraz w świetle art. 3 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) dla oceny, czy postanowienia umowy kredytu denominowanego/indeksowanego do waluty obcej, które w swojej treści odwołują się do tabel kursowych banków, służących przeliczeniu kwoty

kredytu wyrażonego w walucie, do której kredyt jest denominowany/indeksowany na walutę krajową, a także przeliczeniu wysokości raty kapitałowo-odsetkowej wyrażonej w walucie, do której kredyt jest denominowany/indeksowany, na walutę krajową, naruszają interesy konsumenta w sposób rażący, ma znaczenie, iż (a) konsument nie podnosił zarzutu nieuczciwego charakteru tych postanowień przez cały okres realizacji umowy, w sposób konkludentny akceptując zasady wynikające z tych postanowień już w czasie, w którym skutki ich zastosowania były mu w całości znane, umowa została w całości, zgodnie zrealizowana a zarzut nieuczciwości postanowień tej umowy konsument podniósł dopiero po 8 latach od pełnej spłaty kredytu, a (b) kursy waluty wynikające z tabeli kursów banku nie odbiegają (i w rzeczywistości nie mogą odbiegać), w sposób znaczny od średniego kursu NBP, w istocie stanowiąc kursy rynkowe, a to – w odniesieniu do obydwu kwestii – w szczególności z uwagi na fakt, że w świetle wykładni art. 385² k.c. a *contrario* ocena tego, czy postanowienie umowy rażąco narusza interesy konsumenta nie jest ograniczona do okoliczności znanych w chwili zawarcia umowy, a realne skutki zastosowania postanowienia umownego w okresie jej wykonywania mogą mieć znaczenie dla „odkrywania” normatywnej treści postanowienia umownego z punktu widzenia naruszenia interesu konsumenta, a co za tym idzie wskazane okoliczności dotyczące wykonywania umowy oraz faktu jest wykonania powinny mieć znaczenie dla takiej oceny?

2) Czy w świetle art. 385¹ § 1 k.c. oraz w świetle art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 uznać należy, że postanowienia umowy kredytu denominowanego/indeksowanego do waluty obcej, które w swojej treści odwołują się do tabel kursów banków, służących przeliczeniu kwoty kredytu wyrażonego w walucie obcej na walutę krajową, a także przeliczeniu wysokości raty kapitałowo-odsetkowej w przypadku spłaty w walucie krajowej, naruszają interesy konsumenta w sposób rażący, w sytuacji, w której (a) konsument został pouczone, że wahania kursów waluty obcej wpłyną na wysokość salda kredytu oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej w przypadku spłaty w walucie krajowej, a także w sytuacji, w której (b) przez odwołanie do waluty obcej – konsument otrzymuje świadczenie ekwiwalentne w postaci niższego oprocentowania kredytu, a (c) kursy waluty wynikający z tabeli kursów banku nie odbiegają w sposób znaczny od średniego kursu NBP?

3) Czy w świetle art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² § k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz 385 § 2 zd. 2 k.c., w sytuacji, w której po zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni oświadczeń woli, możliwe są różne, równoważne rezultaty wykładni postanowień umowy, z których co najmniej jedno rozumienie badanych postanowień umowy nie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i nie narusza rażąco interesów konsumenta, a zastosowanie wówczas reguły wykładni przyjaznej konsumentowi oraz reguły wykładni *contra proferentem* prowadziłoby do ustalenia rozumienia postanowienia umowy, które nie mogłoby zostać uznane za abuzywne, sąd może mimo to stwierdzić niedozwolony charakter takich postanowień umowy tylko z tego powodu, że ich inne, alternatywne rozumienie, może być ocenione jako nieuczciwe?

4) Czy zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”), wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu denominowanego uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, nie prowadzi do nieważności (bezskuteczności) umowy w całości, w sytuacji, w której jej dalsze wykonywanie było możliwe, co oznacza, że umowa kredytu nie traci swojej tożsamości jedynie z tego powodu, że świadczenia stron wyrażone są w innej walucie lub też kredyt jest oprocentowany według niższej stopy niż typowo stosowana w obrocie, a zachowana tożsamość umowy po eliminacji klauzul abuzywnych nie może być rozumiana zbyt wąsko, w sytuacji, w której (a) możliwe jest ustalenie kwoty w PLN, na podstawie kwoty rzeczywiście wypłaconej powodowi, (b) treść spornej umowy pozwala na utrzymanie umowy na podstawie pozostałych postanowień umowy i może być dalej wykonywana jako kredyt w PLN z oprocentowaniem ustalonym na podstawie stawki bazowej WIBOR i marży banku, względnie stawki LIBOR i marży banku?

5) Czy umowa kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej, może pozostać w mocy i być wiążąca dla stron w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.) również w sytuacji, w której zawarta w tej umowie klauzula określająca sposób ustalenia kursu waluty obcej przeznaczonego do przeliczania kapitału kredytu oraz wysokości rat kredytu zostanie uznana za nieuczciwą, a jednocześnie umowa

zawiera postanowienie określające stawkę bazową oprocentowania kredytu właściwą dla kredytu udzielanego w walucie polskiej, co oznacza, że w razie wyeliminowania z umowy przedmiotowych postanowień nieuczciwych, umowa mogłaby być nadal wykonywana jako kredyt udzielony w walucie polskiej bez referencji do waluty obcej, tj. wysokość zobowiązań stron mogłaby być określona w walucie polskiej, a stawką referencyjną oprocentowania dla tych zobowiązań byłaby, zgodnie z umową, stawka właściwa dla kredytu udzielonego w walucie polskiej oraz czy w takiej sytuacji sąd może na podstawie okoliczności sprawy w związku z treścią umowy ustalić wysokość udzielonego kredytu w walucie polskiej?

6) Czy w świetle systemu ochrony konsumenta, wynikającego z przepisów dyrektywy 93/13, w tym w szczególności z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, a także przepisów prawa krajowego, tj. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. sąd orzekający, badając umowę zawartą pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem pod kątem abuzywności jej postanowień, a następnie możliwości jej dalszego obowiązywania pomiędzy stronami po wyeliminowaniu z jej treści postanowień abuzywnych, uprawniony jest do stwierdzenia alternatywnej podstawy prawnej nieważności umowy (bezwzględnej nieważności umowy) wynikającej z wadliwości tych samych postanowień umownych, w przypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi na powyższe, to czy w sytuacji, w której sąd orzekający ustali, że umowa zawarta pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem obarczona jest wadami, które prowadzą do jej bezwzględnej nieważności, to czy sąd orzekający uprawniony jest w takiej sytuacji do dokonania wykładni „życzliwej umowie” („*benigna interpretatio*”), tj. do zastosowania wykładni umowy w oparciu m.in. o art. 56, 58 § 3 i art. 354 k.c.?”

Ponadto skarżący wskazał, że w sprawie istnieje, potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 455 w zw. z art. 481 § 1 w zw. z art. 405 w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Nieodzowne jest ponadto wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wypowiedzią a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń. Rolą Sądu Najwyższego nie jest bowiem domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ponieważ mimo że argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (postanowienie SN z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19).

Pozwany zdaje się nie dostrzegać, że wskazywane przez niego zagadnienia prawne były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, na które zresztą obszernie powołuje się w treści skargi kasacyjnej. Dodatkowo Sąd Najwyższy zauważa, że powoływane przez skarżącego orzeczenia stanowią jedynie niewielką część bogatego dorobku orzeczniczego Sadu Najwyższego, jaki ukształtował się na tle poruszanych w skardze zagadnień (zob. m.in. wyroki: z 15 stycznia 2021 r., I CSKP 5/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 362/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 19/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 662/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22; z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22). Taka konstrukcja skargi, ignorująca aktualne orzecznictwo, które odpowiada na stawiane przez skarżącego pytania, musi budzić stanowczy sprzeciw.

Ponadto stopień szczegółowości i silne powiązanie ze stanem faktycznym przedstawionych zagadnień wskazują, że skarżący nie dąży do rozstrzygnięcia uniwersalnego problemu prawnego, ale domaga się weryfikacji trafności rozumowania Sądów *meriti*. W konsekwencji znaczenie tych zagadnień nie wykracza poza ramy niniejszej sprawy.

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzeby wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią

prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Pozwany nie sporządził w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w zakresie potrzeby wykładni wskazanych w skardze przepisów. Pomimo bowiem wskazania szeregu przepisów, które zdaniem skarżącego, wymagają dokonania wykładni, co powinno wiązać się z odrębnym uzasadnieniem dla każdego z nich, skarżący sporządził tylko jedno wspólne uzasadnienie, z którego dodatkowo wynika, że zarówno Sąd Najwyższy wypowiadał się już obszernie odnośnie do wykładni tych przepisów. Ponadto podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (postanowienie SN z 13 stycznia 2022 r. I CSK 1467/22).

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanego.

(D.Z.)

[a]